

Botos Kata:

Fiskális politika

2000 óta a költségvetési bevételek növekedése az évek abszolút többségében meghaladta a GDP növekedési ütemét. 2021-ben a GDP 397%-ra, a költségvetés bevételei 471%-ra nőttek, 2000-hez képest.

A tendencia a Fidesz kormányok alatt is folytatódott: 2010-re a GDP 212%-ra, a költségvetés 230%-ra emelkedett, 2000-hez képest. A 2021-ben azonban 2010-hez képest a GDP csak 187 %-ra, a költségvetés bevételi oldala viszont 205%-ra emelkedett.

2010-ben a költségvetés összegének részaránya a GDP-hez képest kb 25% volt. Ez a Fidesz kormányok alatt felment 2013 -ra 33% körülire, s a továbbiakban is 33-34% között stabilizálódott. A költségvetésből a gazdálkodó szervezetek befizetése a 2010 évi 13 %-ról a továbbiakban lecsökkent 9-10%-ra, (2021-ben 11%-volt...)

Ami a költségvetési hiányt illeti: 2021 és 2000 között a hiány 1268%-ra nőtt, míg a költségvetés bevételei csak 471%-ra. 2000 és 2010 között még a deficit a bevétellel *arányosan* nőtt, de ezt követően, de 2021ben 2010- hez viszonyítva a hiány 558-ra nőtt, míg a bevételek csak 205%-ra emelkedtek. A deficit mindig a bevételek és a kiadások növekedésétől függ. A kiadások nőttek, viszont a bevételek növekedése a fentiek szerint elmaradt, s így e kettős hatásra a deficit erősen növekedett. (Ebben természetesen benne van a Covid időszak termelés visszaesése miatti bevétel- lassulás és a szociálpolitikai okok miatti nagy pénz-kiáramlás is.)

Ha ezeken a számokon eltöprengünk, láthatjuk, hogy a gazdaságpolitika pénzügyi szempontból a kereslet-növekedésen alapuló ÁFA bevételeken nyugodott, a gazdálkodó szervezetek minden módon való teher-könnyítésével. Láthatjuk, hogy a 2014-2019 közötti kedvező nemzetközi kamatkörnyezet hatásait élvezve, (ami nyilván relatíve csökkentette a költségvetés kamatszolgálati terheit), nagyon meg kívánta emelni a termelő szervezetek érdekeltségét. Ez idő alatti bevételeit nem az ágazati aránytalanságok fedezésére fordította, hanem a gazdálkodó szervezetek ösztönzésére, terheiket mérsékelve, ami természetesen bizonyos bevétel-kiesést okozott. (Hogy a nagyobb forgalom-kisebb adóterhek végül is mit eredményezett, mégiscsak mutatja, hogy a bevételek növekedése –láttuk-elmaradt a deficit fent bemutatott növekedési üteme mögött. Ismételve mondjuk: a deficitben a Covid kiadásai- és egyéb, pl. a választások előtt pénzköltések - ugyancsak szerepet játszottak.)

Végeredményben azonban mindennek eredménye egy súlyos deficit a költségvetésben!

Hazánkban valójában a térség egyik legnagyobb költségvetési deficitje van napjainkban. Az EU-ban csak az olasz deficit nagyobb, 8%; /a mienkkel (6,2%) azonos még a román hiány. /

2022-ben a kormányzat eladósodottsága az EU adatok szerint csak 73% volt, ami a jobban eladósodott nyugati államokkal szemben nem tűnik soknak. Az EU tagok többsége azonban euróban gazdálkodik (és adósodik el), nálunk viszont Ft van, de az adósság egy számottevő része külföldi valutában jelenik meg. Emiatt a helyzet mégis kényesebb. Amennyi előnyt jelentett, hogy nem vezettük be az eurót, s így árfolyam-politikánkban szabadabbak voltunk, ez annyi hátrányt is jelent napjainkra, a nemzetközi spekulációval kapcsolatos sebezhetőség miatt. Nagy terhet ró ez a fiskális politikára, hogy a deficitet karban tudja tartani, mert a nemzetközi pénzpiacok viszont azt az adatot figyelik!

Sajnos azonban, a magyar fiskális politika sokkal nagyobb mértékben támaszkodik, mint láttuk, a bevételeiben a forgalmi adókra, mint a legtöbb országban. Az ÁFA nálunk a legmagasabb. Ezzel szemben a jövedelemadók terén a legalacsonyabbak között vagyunk, a társasági adó a 2010-es évek óta folyamatosan csökkent. A magas forgalmi adók viszont nyomják felfelé az árszintet, s mivel a fogyasztáshoz kötődnek, így hazánkban a fogyasztás visszaesése fokozottan növeli a deficitet. Ez az adószerkezet „békeidőben”, gyors gazdasági növekedés mellett kedvező, de válságos helyzetben fokozottan hátrányos. Érethető ezért, hogy a kormányzat minden eszközzel szeretné napjainkban azon rétegek jövedelmét növelni, amelyek azt fogyasztásra feltétlenül felhasználják... Ezért van a sok szociális támogatás. *Mindezt a feladatot a monetáris politika nem tudja átvenni.* Ott a felelősség az ország deviza helyzetéért fokozottabban jelentkezik a kamatpolitikában... Viszont a kamatok emelkedése beszűkíti a (különösen a lakáshitelek miatt) erősen eladósodott magyar családok fogyasztását. Itt van tehát a magyar „külön utas” megoldások hátulütője.

Csongrád, 2023. október